

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ ĮSTAIGŲ DARBUOTOJŲ, SPECIALIŲJŲ
TYRIMŲ TARNYBOS IR VIDAUS TARNYBOS SISTEMOS PAREIGŪNŲ PROFESIJŲ,
KURIŲ TRŪKSTA ĮSTAIGOSE, DARBO APMOKĖJIMO REGLAMENTAVIMO**

2019-04-23 Nr.

Vilnius

Rengėjas. Vidaus reikalų ministerija.

1. Tikslas. Pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl esamo valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų profesijų, kurių trūksta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigose, darbo apmokėjimo reglamentavimo tobulinimo, siekiant nustatyti galimybę jiems mokėti didesnę darbo užmokesť.

2. Dabartinė situacija. Šiuo metu valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų profesijų, kurių trūksta įstaigose, darbo apmokėjimas nustatytas Lietuvos Respublikos specialiuųjų tyrimų tarnybos įstatymo 55 straipsnio 1 dalies 2 punkte, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 7 straipsnio 7 dalyje, Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 56 straipsnio 1 dalies 6 punkte, taip pat Atskirų profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1177, (toliau – Sąrašas) įtvirtintu reguliavimu. **Sąraše nurodytų profesijų pareigūnams gali būti mokamos iki 100 proc. pareiginės algos priemokos, o darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, pareiginės algos pastovioji dalis gali būti padidinta iki 100 proc.**

Sąrašas, vadovaujantis įstatymais, turėtų būti sudaromas ne pagal kiekvienos įstaigos poreikius, bet pagal Lietuvos darbo rinkos situaciją. Tačiau **svarbiausias kriterijus sudarant Sąrašą šiuo metu yra ne tam tikrų profesijų darbuotojų ar pareigūnų trūkumas Lietuvos darbo rinkoje, bet nekonkurencingas darbo užmokestis valstybės ir savivaldybių įstaigose**, įskaitant statutines įstaigas.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pateikė informaciją, kad pagal šiuo metu galiojantį reglamentavimą, valstybės ir savivaldybių įstaigų trūkstamos profesijos A lygio (būtinai ne žemesnis kaip aukštasis išsilavinimas) specialisto be patirties pareiginė alga gali siekti 3156 eurus, o su nuo 2 iki 5 metų patirtimi – 4412 eurų. 2018 m. kovo 31 d. duomenimis, valstybės ir savivaldybių įstaigose užfiksuoti 1059 (arba 1,14 proc.) darbuotojai, kuriems iki 100 proc. buvo padidinta pareiginės algos pastovioji dalis. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuomone, galiojantis reglamentavimas atitinka įstaigų poreikius.

Finansų ministerija Sąrašo nuostatų praktikoje netaiko.

Vidaus reikalų ministerijai pavaldžių statutinių įstaigų pareigūnams pareiginės algos priemokos iki šiol nebuvo mokamos.

Specialiųjų tyrimų tarnyboje priemokos mokamos 13 pareigūnų.

Teisingumo ministerija papildomai siūlo analogišką reglamentavimą nustatyti ir Valstybės tarnybos įstatyme.

Vidaus reikalų ministerija, įvertinusi suinteresuotų institucijų pateiktas nuomones ir esamo reguliavimo taikymo praktiką, vertino galimybę iš esmės nekeisti galiojančio reguliavimo, tik papildyti Sąrašą profesijomis, atsižvelgus į įstaigų poreikius ir įvertinus pateiktus motyvus, taip pat, atsižvelgus į Teisingumo ministerijos nuomonę, papildyti Valstybės tarnybos įstatymą, ir

Sąrašą taikyti taip pat ir esant tam tikrų profesijų valstybės tarnautojų trūkumui. Tačiau toks reguliavimas turi trūkumų:

- prireikus papildyti Sąrašą, reikia keisti Vyriausybės nutarimą. Sąrašo keitimo procedūra, įskaitant pakeitimo projekto derinimą su suinteresuotomis institucijomis, ilgiau trunka, todėl nėra pakankamo lankstumo siekiant įstaigoms pritraukti ar išlaikyti trūkstamų profesijų darbuotojus ar pareigūnus;
- įstatymuose nenustatyta, kuo remiantis profesijos yra pripažįstamos trūkstamomis;
- nors faktiškai svarbiausias kriterijus yra tam tikrų profesijų darbuotojų trūkumas *ne Lietuvos darbo rinkoje, bet konkrečioje įstaigoje, Sąrašas, vadovaujantis įstatymais, turėtų būti sudaromas ne pagal kiekvienos įstaigos poreikius, bet pagal Lietuvos darbo rinkos situaciją;*
- neužtikrinamas biudžetinių įstaigų darbuotojų ir pareigūnų darbo užmokesčio didinimo sistemiškumas.

3. Siūlomas sprendimas. Atsižvelgdama į tai, kad sistemiškas ir tvarus biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo mechanizmas dar tik rengiamas (Ilgalaikio tvaraus viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio finansavimo iki 2025 metų strategija, kurią rengia Vyriausybės 2018 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1195 sudaryta Vyriausybės komisija), ir kol viešojo sektoriaus darbuotojų ir valstybės tarnautojų darbo užmokestis taps konkurencingas, būtina turėti priemones, taikomas pereinamuoju laikotarpiu, Vidaus reikalų ministerija siūlo:

- pakeisti Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo 55 straipsnio 1 dalies 2 punktą, Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 7 straipsnio 7 dalį ir Vidaus tarnybos statuto 56 straipsnio 1 dalies 6 punktą **atsisakant pavedimo Vyriausybei nustatyti profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą;**

- atsižvelgus į tai, kad įstatymų lygiu yra tvirtinami pareigybių ir jų grupių sąrašai, skirti pareiginių algų koeficientams nustatyti, ministrų įsakymų lygiu yra tvirtinami įvairūs pareigybių sąrašai (taikomi darbuotojų veiklai vertinti, darbo apmokėjimui reguliuoti, pailgintoms atostogoms nustatyti ir pan.), **įstatymais pavesti atitinkamiems ministrams patvirtinti pareigybių ar jų grupių, kurių darbuotojų trūksta valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašus** (pagal atliekamas funkcijas ir (ar) funkcijoms atlikti reikalingą kvalifikaciją, taip pat pagal regionus ir (ar) įstaigas ar jų grupes, prireikus – nurodant ir įstaigos padalinį), kuriuose įrašytų pareigybių pareigūnams ar darbuotojams būtų galima nustatyti iki 100 proc. didesnę pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientą arba priedą:

Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymu pavesti Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriui patvirtinti *pareigybių, kurių pareigūnų trūksta Specialiųjų tyrimų tarnyboje, sąrašą;*

Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymu pavesti socialinės apsaugos ir darbo ministrui patvirtinti *pareigybių, kurių darbuotojų trūksta valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašą;*

Vidaus tarnybos statutu pavesti vidaus reikalų, finansų ir teisingumo ministrams pagal kompetenciją patvirtinti *pareigybių, kurių pareigūnų trūksta atitinkamo ministro valdymo srities statutinėse įstaigose, sąrašą;*

Valstybės tarnybos įstatymu pavesti vidaus reikalų ministrui patvirtinti *pareigybių, kurių valstybės tarnautojų trūksta valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašą.*

4. Derinimas. Pasiūlymai derinti su Ekonomikos ir inovacijų, Finansų, Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Teisingumo ministerijomis, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Kalėjų departamentu prie Teisingumo ministerijos ir Muitinės departamentu prie Finansų ministerijos.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nepritarė pasiūlymui keisti reglamentavimą, motyvuodama tuo, kad skirtingų sričių ministrų patvirtinti trūkstamų profesijų ar pareigybių sąrašai dar labiau iškreiptų darbuotojų darbo apmokėjimo sistemą, sudarytų sąlygas atskirose srityse nepagrįstai didinti vidutinį darbo užmokestį.

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos nuomone viešojo sektoriaus darbuotojų darbo apmokėjimo reglamentavimas ir reikiamų darbuotojų pritraukimas į konkrečias darbo vietas, kuriose mokamas konkurencingas darbo užmokestis, turėtų būti sprendžiamas sistemiškai, sukuriant tvarų biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo mechanizmą. Galiojantis reglamentavimas, kai įstatymuose numatyta galimybė mokėti iki 100 proc. didesnę darbo užmokesčių apibendrintai nustatytų profesijų sąrašo atstovams, galimai iškreipia sistemiškumą ir neatspindi realios padėties pagal regionus ir konkrečias įstaigas.

Esamas reglamentavimas iš esmės tenkina statutines įstaigas.

5. Dalykinio vertinimo išvada. Atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybės komisija nacionalinei žmoniškųjų išteklių stebėsenai koordinuoti 2019 m. vasario 22 d. posėdyje (protokolas Nr. LV-58) pritarė trūkstamų profesijų Lietuvoje sisteminio nustatymo poreikiui ir siekiui mažinti teisės aktų, nustatančių trūkstamas profesijas Lietuvoje, skaičių. Komisija pasiūlė nustatyti vieną atsakingą vykdytoją, kuris parengtų ir pateiktų Vyriausybei svarstyti vieną trūkstamų profesijų sąrašą, kuriuo remiantis būtų priimami susiję institucijų sprendimai. Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centrai (MOSTA) kartu su suinteresuotomis institucijomis pavesta parengti kriterijus, kuriais remiantis profesijos būtų įvardintos trūkstamomis.

Siūlytume atsižvelgti į šį pasiūlymą, tobulinant esamą reglamentavimą. Manytume, kad jei valstybės ir savivaldybių įstaigoms išlieka poreikis konkuruoti darbo rinkoje dėl atskirų profesijų darbuotojų, tai turėtų būti siejama su atitinkamų darbuotojų trūkumu Lietuvoje. Pažymėtina, kad tokio tikslo ir buvo siekiama, priimant Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 7 straipsnio 7 dalies nuostatas. Minėtais MOSTO-s parengtais kriterijais remiantis sudaromas vieningas trūkstamų Lietuvoje profesijų sąrašas galėtų būti pagrindas ne tik spręsti užsieniečių įdarbinimo klausimus, tačiau ir mokėti didesnę darbo užmokesčių valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojams ir pareigūnams. Tokio sąrašo sudarymo tvarką galėtų patvirtinti Vyriausybė.

Siūlome klausimą svarstyti Vyriausybės pasitarime, prieš tai aptarus Tarpinstituciniame pasitarime.

Patarėja

Aušrina Genienė

Aušrina Genienė, tel. 8 706 63 769, el. p. ausrina.geniene@lrv.lt